

тільки після повного припинення бойових дій на території країни та з можливістю забезпечувати безпеку як для туристів, так і для населення України.

Однак, у світі є маса країн, які після масштабних воєнних дій швидко відновили та почали розвивати на новому рівні туристичну індустрію, прикладом яких варто керуватись при відновленні туристичної діяльності і на території України. В майбутньому Україні необхідно буде проводити комплекс заходів для розвитку туристичної сфери та збільшення своєї конкурентоспроможності на туристичному ринку світу. Крім того, варто буде вдосконалювати державну туристичну політику, в цілому. Лише комплекс дій допоможе змінити імідж нашої країни в світі та зробити її привабливою для мільйонів туристів.

Список використаних джерел

1. Зейд А. Кассуха Постконфліктні туристичні ландшафти: між спадщиною конфлікту та гібридизацією туристичної діяльності. *Open edition journals*. 2019. DOI: <https://doi.org/10.4000/viatourism.3984>.
2. Каднічанський, Д., Каднічанська, М. Мілітарний туризм: проблематика термінології та класифікації. *Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід: матеріали XIV Міжнар. наук. конф.*, м. Львів, 9 жовтня 2020 р. Львів, 2020. С. 132–135.
3. Мірела М. Геополітичні аспекти розвитку міжнародного туризму в Україні. *Геополітика України: історія і сучасність*. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2016. Вип. 2(17). С. 257–273. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/22537> (дата звернення: 13.04.2022).
4. Парфіненко А. Ю. Міжнародний туризм в Україні: геополітичні аспекти глобального явища. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. Вип. 126, Ч. I. С. 12–23.
5. Романова А. А. Управління розвитком туристичної сфери в умовах збройних конфліктів. *Modern Economics*. 2018. № 9. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V9\(2018\)-12](https://doi.org/10.31521/modecon.V9(2018)-12).

Анастасія Баришнікова

РОЗВИТОК ТЕКСТОТВОРЧИХ УМІНЬ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Вивчення української мови в закладах загальної середньої освіти спрямована на розвиток учня-мовця, формування його комунікативної компетентності шляхом засвоєння необхідного обсягу лінгвістичних знань, опанування всіх видів мовленнєвої діяльності та набуття досвіду їх використання у процесі вербальної комунікації.

Питання розвитку мовлення учнів, формування умінь сприймання та створення тексту вчені порушували різносторонньо: в галузі лінгвістики (І. Білодід, М. Жовтобрюх, О. Пономарів та ін.), в аспекті психології (Л. Виготський, П. Гальперін, М. Жинкін, О. Лурія та ін.), у царині методики навчання української мови (О. Біляєв, Н. Голуб, О. Горошкіна, С. Караман, Л. Мамчур, М. Пентилюк та ін.). Однак проблема розвитку вмінь текстотворення в учнів під час вивчення української мови і нині є актуальною.

На думку І. Гудзик, «основним пріоритетом, пов'язаним з аналізом, створенням та поширенням різних типів тестів, становить текстотворча компетентність» [3, с. 77]. Н. Перхайло під текстотворчою компетентністю розуміє «інтегровану характеристику особистості, яка поєднує в собі її готовність до створення зв'язних висловлювань різних типів і стилів мовлення; володіння текстотворчими знаннями та вміннями, суб'єктивний досвід текстотворення у різних стандартних і нестандартних ситуаціях; здатність оцінювати та відповідати за власну текстотворчу діяльність. Сформованість текстотворчої компетентності старшокласників забезпечить їм ефективне текстове спілкування у різних сферах життя, успіх навчальної і професійної діяльності» [4, с. 101]. Таким чином, текстотворча компетентність є особистісним утворенням, що виявляється у набутті та застосуванні особистістю знань, умінь, навичок, досвіду, які спрямовані на створення, сприймання, відтворення, творення, редагування і вдосконалення текстів різних типів, стилів і жанрів мовлення.

Опанування відомостей про текст, його ознаки і будову, вивчення мовних одиниць на основі тексту створює умови для формування в учнів умінь сприймати, відтворювати, створювати, редагувати й удосконалювати власні стилістично диференційовані висловлювання в усній та писемній формах, аналізувати доречність і правильність використання у них лінгвістичних засобів. Основа розвитку мовленнєвої діяльності – системний мотивований розвиток текстотворчих умінь і навичок. Формування та розвиток умінь створювати тексти на рівні сприйняття, розуміння, відтворення, побудови й удосконалення текстів різних типів, стилів і жанрів відбувається під час самостійної когнітивної й креативної текстотворчої діяльності учнів. Систематичний розвиток умінь текстотворення здійснюється у період всього навчання української мови в сучасній загальноосвітній школі.

О. Глазова відповідно до психолінгвістичної моделі породження висловлення визначає такі групи текстотворчі вміння:

- інформативно-змістові;
- структурно-композиційні;
- граматики-стилістичні;
- редакційні [1].

Учені-лінгводидакти виділяють також чотири групи текстотворчих умінь: інформаційно-змістові, структурно-композиційні, граматико-стилістичні, поведінково-рефлексійні, що співвідносяться з основними етапами творення тексту (орієнтування, планування, реалізація і контроль).

Інформаційно-змістові вміння забезпечують оволодіння учнями змісту тексту. До цієї групи належать вміння орієнтуватися в умовах спілкування, усвідомлювати тему й головну думку, добирати необхідний матеріал.

Структурно-композиційні вміння – це вміння структурувати текстовий матеріал, визначати і комбінувати мікротеми тексту, виділяти ключові слова, визначати послідовність розташування логічно завершених частин, осмислювати змістові зв'язки між частинами тексту.

Грамматико-стилістичні вміння – це вміння добирати доречні і правильні лінгвістичні засоби (фонетичні, лексичні, граматичні, стилістичні, правописні, інтонаційні та ін.) для висловлення думки.

Поведінково-рефлексійні вміння передбачають здійснення усвідомленого й осмисленого контролю за якістю тексту і мовлення.

Н. Голуб, враховуючи дослідження В. Ліпатової, виділяє групи текстотворчих умінь учнів 5–7 класів:

- осмислювально-мотиваційні: мотивувати текстотворчу діяльність; обирати (чи осмислювати запропоновану) тему; формулювати мету; обґрунтовувати комунікативну доцільність; логіко-інформаційні: добирати й опрацьовувати матеріал (аналізувати, групувати, класифікувати, структурувати й систематизувати); формулювати гіпотезу; формулювати тезу; добирати аргументи; робити покликання на відомі факти, приклади із життя людей, історичні дати, прислів'я й афоризми, твори, цитати з творів, епіграфи і багато ін.; структурувати текст; логічно розташовувати змістові елементи структури тексту;

- психологічні: прогнозувати психологічний вплив тексту на співрозмовника; добирати й використовувати прийоми гармонійного спілкування;

- мовновиражальні: добирати влучні слова; використовувати синоніми; добирати фразеологізми; збагачувати текст тропами для увиразнення думки й створення відчуття естетичної насолоди; співвідносити мовні засоби із задумом, типом, жанром і стилем мовлення; використовувати мовні засоби як прийом зацікавлення; використовувати контактоналагоджувальні мовні прийоми; добирати слова й вислови, що сприяють налагодженню психологічного комфорту, унеможливають конфлікт; поєднувати у доборі мовних засобів раціональне й емоційне, інформаційне й образне;

- рефлексійні [2].

Отже, розвиток текстотворчих умінь в учнів у процесі вивчення

української мови є важливим складником формування учня-мовця. Текстотворча діяльність учнів на уроці української мови – це цілісний когнітивний і мовленнєвий процес, що має стійку мотивацію, цілісну мету, чіткі завдання, що цілеспрямовані на осмислення, інтерпретацію, аналіз, відтворення, структурування, створення, вдосконалення власного чи сприймання чужого тексту.

Список використаних джерел

1. Глазова О. Перспективність і наступність у формуванні текстотворчих умінь учнів початкових і 5 класів загальноосвітньої школи : автореф. дисерт. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02 теорія і методика навчання (українська мова). К., 1999. 18 с.
2. Голуб Н. Особливості текстотворчої діяльності учнів 5–7 класів в умовах компетентнісного навчання української мови.
3. Гудзик І. Компетентісно-орієнтоване навчання у початковій школі. К., 2008. 39 с.
4. Перхайло Н. Текстотворча компетентність у світлі інноваційної освітньої парадигми [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://конференция.com.ua/files/image/konf%2011/doklad_11_3_2_25.pdf

Тетяна Бербец,
Ярослав Телеуз

ВПРОВАДЖЕННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ 5–9 КЛАСІВ

Обґрунтовуючи доцільність застосування тих чи інших технологій у формуванні культури екологічної поведінки школярів, належить, насамперед, визначити сутнісні ознаки поняття «технологія» та особливості його застосування у царині педагогіки.

Під терміном «педагогічна технологія» В. Беспалько розуміє опис (проект) процесу формування особистості учня, а також способи відбору змісту навчання і його логічного структурування [3, с. 18].

Українські вчені визначають педагогічну технологію як проект і реалізацію системи послідовного розгортання педагогічної діяльності, спрямованої на виховання вільної, відповідальної, компетентної особистості як суб'єкта і проектувальника життя [4, с. 296]. Провідною ознакою наведеного визначення є наголос на активній ролі самої особистості у процесі свого розвитку і вдосконалення.

Метою публікації є обґрунтування психолого-педагогічних особливостей використання ігрових технологій у процесі формування культури екологічної поведінки учнів